

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

जुलै महिन्यातील कामांचा तपशील

ऊस

- आडसाली ऊस लागवडीसाठी जमिनीची पूर्व मशागत करून रानबांधणी व आखणी पूर्ण करावी.
- मध्यम जमिनीत एक मीटर अंतरावर तर भारी जमिनीत १.२० मीटर अंतरावर सरी उताराच्या आडवी सोडावी.
- सरी सोडण्यापूर्वी प्रति हेक्टर ३० टन (६० बैलगाड्या) चांगले कुजलेले शेणखत अथवा कंपोस्ट वापरा. ऊस लागणीच्या वेळी ४० किलो नत्र (८७ किलो युरिया) (१.९३ पोती), ८५ किलो स्फुरद (५३१ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट) (११.८ पोती) व ८५ किलो पालाशा (१४५ किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश) (३.२२ पोती) प्रति हेक्टरी पेरून द्यावा.
- को ८६०३२ या जातीची लागण करतेवेळी ५० किलो नत्र (११० किलो युरिया) (२.४४ पोती), १०० किलो स्फुरद (६२५ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट) (१३.८९ पोती) व पालाशा १०० किलो (१७० किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश) (३.७८ पोती) प्रति हेक्टरी वापरावा.
- आडसाली लागण करताना को ८६०३२, फुले ०२६५, फुले ऊस १५०१२ आणि व्हीएसआय ०८००५ यापैकी कोणत्याही शिफारशीत वाणांचा जमिनीच्या मगदरानुसार वापर करावा.
- ऊस बेणे लागण करण्यापूर्वी १० ग्रॅम कार्बेन्डॅझीम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून त्यामध्ये १० मिनिटे बुडवावे आणि तेच बेणे परत १ किलो अॅसेटोबॅक्टर आणि १२५ ग्रॅम प्रति १० लिटर स्फुरद विरघळविणारे जिवाणू मिसळून तयार केलेल्या द्रावणात ३० मिनिटे बुडवून ठेवावे व नंतर लागणीसाठी वापरावे, त्यामुळे नत्राच्या मात्रेत ५०% व स्फुरदाच्या मात्रेत २५% इतकी बचत होते.
- वाळवी किडीच्या नियंत्रणासाठी क्लोथीआनिडीन ५०% डब्ल्यू. डी.जी. हेक्टरी २.५ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी पंपाची तोटी (नोझल) काढून सरीतून सोडावे व मुळ पोखरणारी अळीच्या बंदोबस्तासाठी फिप्रोनिल ०.३% दाणेदार प्रति हेक्टरी २५ किलो सरीमध्ये चळीतून द्यावे.
- ऊस लागणीकरिता उसाच्या एक डोळा अथवा दोन डोळा टिपरीचा वापर करावा.
- उसावरील पोक्का बोईंग या बुरशीजन्य रोगाच्या नियंत्रणासाठी रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यानंतर फिप्रोनिल ३० ग्रॅम मॅन्कोझेब प्रति १० लिटर किंवा कार्बेन्डॅझीम १० ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून या बुरशीनाशकाच्या ३ फवारण्या १२ दिवसांच्या अंतराने कराव्यात.
- हुमणी किडीचा बंदोबस्त करण्यासाठी, हुमणीग्रस्त ऊस पिकांची रोपे उपटावीत. जमिनीत मुळाशेजारी मिळालेल्या अळ्या गोळा करून रॉकेल मिश्रीत पाण्यात टाकून माराव्यात. रासायनिक नियंत्रणासाठी फिप्रोनिल ४०% + इमिडाक्लोप्रिड ४०% दाणेदार हेक्री ४ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी पंपाची तोटी (नोझल) काढून सरीतून सोडावे अथवा थायमिथोक्झाम ०.९०% + फिप्रोनिल ०.२०% जी.आर. हेक्टरी १५ किलो सरीमध्ये चळीतून द्यावे.
- उसावरील तांबेरा व तपकिरी ठिपके रोगाच्या प्रभावी व्यवस्थापनासाठी अॅझोऑक्सीस्ट्रॉबीन १८.२% + डायफेनकोन्याझोल ११.४% एस.सी. ०.१% (१० मिली प्रति १० लिटर पाणी) या संयुक्त बुरशीनाशकाच्या तीन फवारण्या रोगाच्या प्राथमिक लक्षणे दिसून आल्यानंतर १५ दिवसांच्या अंतराने करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

बागायती कापूस

- पीक तणविरहीत ठेवण्यासाठी कुळवाच्या पाळ्या घाव्यात.
- रस शोषणाच्या किडींचा प्रादुर्भाव आढळून आल्यास बुप्रोफेझीन २५ एस. सी. या किटकनाशकाची २० मिली किंवा फ्लोनिक्झीम ५० डब्ल्यू.जी. २ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे.
- फुलकिडीचा प्रादुर्भाव जास्त दिसून आल्यास फिप्रोनिल ५ एस.सी. ३० मिली किंवा डायफेन्थुरॉन ५० डब्ल्यू.पी. १२ ग्रॅम प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे.
- आकस्मिक रोग दिसून आल्यास १.५ किलो युरिया व १.५ किलो पालाशा, १०० लिटर पाण्यात मिसळून प्रति झाडास १५० ते २०० मिली द्रावण झाडाच्या बुंध्यापाशी ओतावे.
- अति पावसामुळे (नैसर्गिकरित्या) पानेगळ होण्याची शक्यता असते, अशा वेळेस नॅथॅथलिन अॅसेटिक अॅसीड (फ्लॅनोफिक्स) १०० मिली प्रति ५०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे.
- बीटी कापूस लागवडीनंतर ६० दिवसांनी नत्र खताचा तिसरा हप्ता (५० किलो नत्र प्रति हेक्टर) द्यावा.
- बिगर बीटी कपाशीसाठी लागवडीनंतर ६० दिवसांनी नत्र खताचा तिसरा हप्ता (४० किलो नत्र प्रति हेक्टर) द्यावा.

भात

- पुर्नलागवड**
- रोपांच्या पुर्नलागवडीसाठी पारंपारीक पद्धतीने अथवा यंत्राच्या साह्याने चिखलणी करावी. हळव्या जातीची लागण पेरणीनंतर २१ ते २५ दिवसांनी, निमगरव्या जातीची २३ ते २७ दिवसांनी व गरव्या जातीची २५ ते ३० दिवसांनी करावी. एका चुडात २ ते ३ रोपे ठेवावीत.
- संकरित जातीसाठी एका चुडात फक्त १ ते २ रोपे ठेवावीत.
- हळव्या जातीच्या रोपांची लावणी १५ X १५ सें.मी. तर निमगरव्या व गरव्या जातीची २० X १५ सें.मी. अंतरावर करावी.

- सॅन्ट्रीय खतांचा वापर**
चिखलणीच्या वेळी हेक्टरी १० मे.टन हिरवळीचे खत जमिनीत गाडावे. याकरिता धेंच्या अथवा ताग वापरावा. दुसरा मार्ग म्हणजे गिरीपुष्पाची शेताच्या बांधावर लागवड करावी. लागवडीनंतर दुसऱ्या वर्षापासून या झाडाचा पाला भात लावणीच्या ८ ते १० दिवस अगोदर शेतात गाडावा. गिरीपुष्पाची हिरवी पाने ३मे.टन प्रति हेक्टरी शेतात गाडल्यास नत्र खताकरता लागणाऱ्या खर्चात खूप बचत होते.
- रासायनिक खतांचा वापर**
भात लागवडीसाठी हेक्टरी १०० किलोग्रॅम नत्र (४ बॅग ३७ कि. युरिया), ५० किलोग्रॅम स्फुरद (६ बॅग १३ कि. सिंगल सुपर फॉस्फेट) व ५० किलोग्रॅम पालाशा (२ बॅग ३४ कि. म्युरेट ऑफ पोटॅश) या प्रमाणात रासायनिक खतांच्या मात्रेची शिफारस करण्यात आली आहे. हि खत मात्रा हळव्या जातीमध्ये लागणीच्या वेळी ५० टक्के नत्र, संपूर्ण स्फुरद व पालाशा द्यावे. निमगरव्या व गरव्या जातीमध्ये लागणीच्यावेळी ४० टक्के नत्र आणि संपूर्ण स्फुरद व पालाशा द्यावे. संकरित जातीकरिता हेक्टरी १२० किलोग्रॅम नत्र, ५० किलोग्रॅम स्फुरद व ५० किलोग्रॅम पालाशा या प्रमाणात रासायनिक खतांच्या मात्रेची शिफारस करण्यात आली आहे. ही खत मात्रा लागणीच्यावेळी ५० टक्के नत्र, संपूर्ण स्फुरद व पालाशा द्यावे.
- जैविक खतांचा वापर**
विविध जैविक खते जशी निळे हिरवे शैवाल प्रति हेक्टर २० किलोग्रॅम भात लागणीनंतर ८ ते १० दिवसांनी शेतात टाकावे., अॅझोला (४ ते ५ किंटल प्रति हेक्टर) चिखलणीच्यावेळी शेतात टाकावे.
- आंतरमशागत : पुर्नलागवड भात**
लागवड पद्धतीच्या भात शेतीमध्ये पुर्नलागवडीनंतर दोन ते तीन बेनण्या आवश्यक असतात. ५ ते ६ सें.मी. पाणी भात शेतात साठवून उत्कृष्टपणे तण नियंत्रण करता येते. रासायनिक तण नियंत्रणासाठी २० ग्रॅम मेटसल्फुरॉन मिथाईल १० टक्के + क्लोरोम्युरॉन इथाईल १० टक्के तयार मिश्रण ०.००४ किलो क्रियाशील घटक प्रति हेक्टरी ५०० लिटर पाण्यात पुर्नलागवडीनंतर १५ ते २० दिवसांत फवारावे व त्यानंतर ४५ व्या दिवशी एक खुरपणी करावी.

- पाणी व्यवस्थापन**
भात पिकाच्या योग्य वाढीकरिता व अधिक उत्पादनाकरिता भात खाचरात पाण्याची योग्य पातळी राखणे आवश्यक आहे. पिकाच्या वाढीच्या अवस्थेनुसार भात खाचरातील पाण्याची पातळी पुढीलप्रमाणे असावी.
१) रोप लागणीपासून रोपे स्थिर होईपर्यंत १ ते २ सें.मी.
२) रोपांच्या वाढीच्या प्राथमिक अवस्थेत २ ते ३ सें.मी.
३) अधिक फुटवे येण्याच्या अवस्थेत ३ ते ५ सें.मी.
- पीक संरक्षण**
करपा, पर्णकोष कुजव्या, पर्ण करपा, तपकिरी ठिपके, दाणे रंगहिनता, आभासामय काजळी आणि पर्णकोष करपा या रोगांचा प्रादुर्भाव दिसल्यापासून प्रोप्रीकोनॅझोल २५ ई.सी. किंवा मॅन्कोझेब ५ डब्ल्यू. पी. (०.२५%) या बुरशीनाशकांच्या १५ दिवसांच्या अंतराने तीन फवारण्या घ्याव्यात.
करपा रोगाच्या प्रभावी नियंत्रणासाठी प्रादुर्भाव दिसल्यापासून ट्रायसायक्लॅझोल ७५ डब्ल्यू.पी. किंवा क्रेसाॅक्झीम मिथाईल ४४.३ एस.सी. (प्रत्येकी ०.१%) किंवा टेबुकोनॅझोल २५.९ ई.सी. (०.१५%) किंवा कासुगामायसीन ३ एस.एल. (०.१५%) किंवा हेक्झाकोनॅझोल (०.२०%) या बुरशीनाशकांच्या १५ दिवसांच्या अंतराने तीन फवारण्या घ्याव्यात.
- खोडकीड, पाने गुंडाळणारी अळी, गाद माशी व तपकिरी तुडतुडे यांच्या नियंत्रणासाठी दाणेदार कारटाप हायड्रोक्लोराईड ४% (२५ किलो) किंवा फिप्रोनिल ०.३% (२५ किलो) लागवडीनंतर १ महिन्यांनी प्रति हेक्टरी या प्रमाणात जमिनीत मिसळावे.

नाचणी

- पेरणीची वेळ : जून/जुलै
- पेरणीची पद्धत : पुर्नलागण/पेरणी
- मार्करच्या सहाय्याने रेषा पाडणे
- बियाणे (कि.ग्रॅ./हे.) : पुर्नलागण - ३ किलो/हेक्टर
- पेरणी पद्धत : ५ किलो/हेक्टर
- लागवडीचे अंतर : ३० - १० सें.मी.
- पेरणीची खोली : २ सें.मी. पर्यंत
- नांया भरणे / विरळणी करणे
- पुर्नलागणीची पद्धत : गादी वाफ्यात तयार केलेली २५-३० दिवसांची रोपे वापरतात.

- रासायनिक बीजप्रक्रिया**
नाचणी पिकाची धुळवाफ पेरणी करिता प्रति किलो बियाण्यास ३ ते ४ ग्रॅम फॉलीडॉल भुक्टी लावावी. रोग नियंत्रणासाठी प्रति किलो बियाणांस २.५ ग्रॅम कार्बनडॅझीम प्रक्रिया करावी.
- बियाणे संस्करण**
बियाणे पेरणीपूर्वी प्रति किलो बियाण्यास प्रत्येकी २५ ग्रॅम अॅझोस्फिरिलम ब्रासिलेन्स + स्फुरद विरघळणारे जिवाणू संवर्धकाची बिजप्रक्रिया करावी.
- खतमात्रा**
१) रासायनिक खतमात्रा : ६०:३०:३० कि. नत्र, स्फुरद, पालाशा/ हे. युरिया १३० कि. (२.८८ गोणी), सिंगल सुपर फॉस्फेट १८७ कि. (३.७४ गोणी), म्युरेट ऑफ पोटॅश ५० कि. (१ गोणी)

- २) पेरणीच्यावेळी ३० किलो नत्र, ३० किलो स्फुरद, ३० किलो पालाशा प्रति हेक्टर द्यावे.
- उप-पर्वतीय विभागातील हलक्या जमिनीत, अधिक तुपादन व आर्थिक फायद्यासाठी नाचणी पिकाची रोपलागण २०:४० से.मी. जोड ओळीत करून ५.० टन शेणखत प्रति हेक्टर + शिफारसीत खत मात्रेच्या ७५ टक्के खत मात्रा (४५: २२.५ : ०० नत्र: स्फुरद: पालाशा किलो/ हेक्टर) गोळी (ब्रिकेट) स्वरूपात रोप लावणीचे वेळी (२० सेमीच्या जोड ओळीत ३५ सेमी अंतरावर ५ ते ७ से.मी. खोलीवर २.७ ग्रामची एक गोळी) देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे
- महाराष्ट्राच्या उप-पर्वतीय विभागात नाचणीच्या अधिक उत्पादन आणि आर्थिक फायद्यासाठी प्रति हेक्टर ५ टन शेणखत + नत्र ६० किलो, स्फुरद ३० किलो आणि पालाशा ३० किलो या खत मात्रेसोबत जिवाणू संवर्धकाची बीजप्रक्रिया (प्रति किलो बियाण्यास प्रत्येकी २५ ग्राम अॅझोस्फिरिलम ब्रासिलेन्स आणि अस्पेर्जीलस अवामोरी) करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

सोयाबीन

- स्पेटोपेटेरा या पाने खाणाऱ्या अळीच्या नियंत्रणासाठी एक हेक्टर पिकात ५ कामगंध सापळे लावावेत.
- पेरणीनंतर २० ते २५ दिवसांनी पिवळा मोझॅक या रोगाच्या प्रतीबंधासाठी पांढऱ्या माशीचे नियंत्रण करणे गरजेचे असते. त्यासाठी पिकात पिवळे चिकट सापळे एकरी १० लावावेत.
- रोगाचा प्रादुर्भाव दिसू लागताच थायमिथोक्झाम २५ % डब्ल्यू जी या किटकनाशकाची १०० ग्रॅम प्रति हेक्टर फवारणी करावी. प्रादुर्भावग्रस्त झाडे आढळून आल्यास ती उपटून नष्ट करावीत.

फळबाग व्यवस्थापन

- डॉल्लिब** - रस शोषणाच्या किडी, तेलकट डाग रोग व बुरशीजन्य रोगांचे नियंत्रण करावे.
- सिताफळ** - संकरित जातीमध्ये कृत्रिम परागीभवन करावे. सिताफळावरील पिठ्या ढेकुण नियंत्रणासाठी जैविक उपाय योजना करावी.
- बोर** - नवीन फुटीच्या फांद्याची संख्या मर्यादीत ठेवून झाडांना वळण देणे.
- आवळा** - फुल धारणा व फळ धारणेच्या वेळी फळ पोखरणारी अळी व बी खाणाऱ्या भुंगेच्यांचे नियंत्रण करावे.
- पेरू** - रसशोषक किडींसाठी जैविक किडनाशकांचा वापर करावा.
- कागदी लिंबू** - पावसाचे जादा पाणी चराद्वारे बागेच्या बाहेर काढून द्यावे. आंबे बहाराच्या फळांची काढणी करावी. सिल्ला, मावा व पाने पोखरणारी अळी : डायमिथोएट २० मिली अथवा इमिडाक्लोप्रिड २.५ मिली/१० लि. पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी.
- कॅंकर / खैऱ्या रोग** : कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ३० ग्रॅम प्रति १० लि. पाणी किंवा कार्बेन्डॅझीम १३% + मॅन्कोझेब ६.३% डब्ल्यू.पी. २ ग्रॅम प्रति लि. या प्रमाणात फवारावे.
- शेंडेमर** : कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ३० ग्रॅम/ १० लि. पाणी

भाजीपाला व्यवस्थापन

- उन्हाळी वेलवर्गीय भाजीपाला पिकांची काढणी करावी.
- उन्हाळी वांगी, मिरची, टोमॅटो पिकांची काढणी करावी.
- खरीप हंगामातील भाजीपाला पिकाचे लागवडीसाठी रान बांधणी करावी.लागवडीचे वेळी शेणखताचा वापर करावा.
- रासायनिक खत मात्रेच्या ५० टक्के नत्र, संपूर्ण स्फुरद व पालाशा लागवडीचे वेळी द्यावे. टोमॅटोचे ३ ते ४ आठवडे कालावधीचे रोप लागवडीस वापरावे. वांगी व मिरची पिकाचे सहा आठवडे कालावधीचे रोपे लागवडीसाठी वापरावे.
- लागवडीपूर्वी टोमॅटो, वांगी, मिरची, फ्लॉवर व कोबी रोपांची मुळे किटकनाशक, बुरशीनाशक तसेच जीवाणू खताचे द्रावणात बुडवावे.
- कांदा पिकाचे रोपवाटीकेतील रोपांचे किड व रोगापासून संरक्षण करावे.
- कांदा पिकाचे लागवडीसाठी शेत तयार करावे.
- फ्लॉवर व कोबीचे सहा आठवड्यांचे रोपे लागवडीस वापरावे.
- खरीप हंगामातील वेलवर्गीय भाजीपाला पिकांची लागवड करावी उदा. दूधी भोपळा, कारली, दोडका, घोसाळी, तांबडा भोपळा इ.
- खरीप भंडी व गवार पिकांची लागवड करावी.
- पिकामध्ये पाणी साचू देऊ नये. रंगडा कांदा लागवडीसाठी बियांची गादी वाफ्यावर पेरणी शेटच्या आठवड्यात करावी.

आले

- पावसाचे पाणी साचू देऊ नये. पाण्याचा तात्काळ निचरा करावा.
- कंदमाशीचे नियंत्रण करावे: आले पिकास कंदमाशीसारख्या किडीचा मोठा उपद्रव होतो. या किडीची माशी डासासारखी पण आकाराने मोठी व काळसर रंगाची असते. माशीचे पाय शरीरापेक्षा लांब असतात. दोन्ही पंख पातळ व पारदर्शक असून त्यावर राखी रंगाचे ठिपके असतात. अंडी पांढरट रंगाची असतात. अळी पिवळसर असून त्यांना पाय नसतात. या किडीच्या अळ्या उघड्या गड्ड्यामध्ये शिरून त्याच्यावर उपजिवीका करतात.
- कंदमाशी नियंत्रणासाठी कंदमाशी शेतामध्ये दिसू लागल्यावर माशा मारण्यासाठी किर्नॉलफॉस २५ टक्के प्रवाही २० मि.ली.

१० लिटर पाण्यामध्ये किंवा डायमिथोएट १५ मि.ली. प्रति १०लि. पाण्यामध्ये मिसळून जुलै ते ऑगस्ट दरम्यान आलटून-पालटून १५ दिवसांच्या अंतराने फवारण्या कराव्यात त्यानंतर किर्नॉलफॉस ५ टक्के किंवा फोरेट १० टक्के दाणेदार हेक्टरी २० किलो या प्रमाणात झाडाच्या बुंध्याभोवती पसरून टाकावे व पाऊस न पडल्यास लगेच उथळ पाणी द्यावे. याच किटकनाशकाचे पुढील दोन हप्ते १ महिन्याच्या अंतराने ऑगस्ट व सप्टेंबर द्यावेत. अर्धवट कुजके, सडके बियाणे लागवडीस वापरू नये. जुलै ते सप्टेंबर या कालावधीमध्ये शेतात उघडे पडलेले गड्डे मातीत झाकून घ्यावेत.

मुरघास

- हिरव्या वैरणीतील उपलब्ध पोषणमुल्य घटकांचे जतन करणेसाठी, हिरव्या वैरणीची प्रत व दर्जा कायम राखण्यासाठी, अतिरिक्त हिरवी वैरण योग्य वेळी कापणी करून वैरणीत ३० टक्के शुष्कांश व ७० टक्के आर्द्रता असतांना कुट्टी करून खड्ड्यात किंवा पिशवीत हवाबंद स्थितीत (एनोरोबीक कंडीशन) मुरघासाठी / आंबविण्यासाठी साठविली जाते. या हिरव्या वैरणी साठविण्याच्या/टिकविण्याच्या पध्दतीला मुरघास बनविणे संबोधले जाते.
- मुरघास बनविण्याचे उद्देश :**
- अतिरिक्त हिरव्या वैरणीतील पोषणमुल्य घटकांचे जतन करणे, यासाठी हवाबंद पध्दतीने वैरण आंबविणे.
- हिरव्या वैरणीच्या कमतरतेच्या काळात (हिरव्या वैरण उपलब्धतेच्या टंचाई कालावधीत) हिरव्या वैरणीला पर्याय म्हणून, मुरघास तयार करून पशुधनासाठी पोषणमुल्य असलेली वैरण उपलब्ध करणे.
- हिरवी वैरण उत्पादनासाठी वारंवार येणाऱ्या उत्पादन खर्चात बचत करणे.
- पशुधनासाठी पोषणमुल्य असणारी वैरण दीर्घकाळ (मुरघासाचे आग, पाणी, ओलावा, बुरशी व इतर घटक या पासून संरक्षण घेण्याची काळजी घेतल्यास ४ ते ६ महिने व जास्तीत जास्त २८ ते ३० महिन्यांपर्यंत) साठवून टंचाई काळात वापर करता येतो.
- वैरण हाताळतांना / साठवतांना होणारी तूट कमी राखता येते.
- मुरघास पध्दतीने वैरणीची प्रत / दर्जा कायम राखता येतो.
- पावसाळ्यात आर्द्रतेचे प्रमाण जास्त असल्याने अतिरिक्त हिरवी वैरण वाळवून साठवण करणे अडचणीचे जाते. अशावेळी वैरणीचे मुरघासात रूपांतर करून वैरणीचे नुकसान टळते. वैरण कमी जागेत साठवून टिकविता येते.

गो संवर्धनात अत्याधुनिक यंत्रांचा वापर

देशी गाय संशोधन व प्रशिक्षण केंद्रात चारा कापणी व कुट्टी करून ट्रॅक्टर ट्रॉलीमध्ये भरण्यासाठी ट्रॅक्टर संचलित फोरेज हार्वेस्टरचा वापर केला जातो, तसेच चारा कापणीसाठी ट्रॅक्टर माउंटेड फ्रंट रिपर, लसूणघास कापणी यंत्र, जनावरांचे पशुखाद्य पेंड तयार करण्याचे यंत्र, चाऱ्याची कुट्टी करून साईलेज बॅग भरण्याचे यंत्र, पिकांमध्ये फवारणी करण्यासाठी स्लरीगाडा, जनावरांचे दुध काढण्यासाठी मिल्किंग मशीन व दुध पॅकिंग करण्यासाठी स्वयंचलित दुध पॅकिंग मशीन, शेणापासून पाणी व घनपदार्थ वेगळे करण्यासाठी डीवॉर्टिंग मशीन, शेणापासून लाकुड (गोकाष्ठ), स्फुरद समृद्ध सॅन्ट्रीय खत (PROM) बनविण्याची यंत्रे, शेणापासून मूर्ती, दिवे, मोबाईल स्टँड, इ. बनविण्याचे साचे, इ. अनेक प्रकारची यंत्रे / उपकरणे उपलब्ध आहेत. आजारपण, अपघात इत्यादींमुळे बसलेल्या गाईला उचलण्यासाठी हायड्रोलिक काऊ लीफ्टर, मॅनुअल काऊ लीफ्टर व ट्रॅवीस (खोडा) देखील उपलब्ध आहेत.

मुरघास बनविण्याची पद्धत जाणून घेण्यासाठी हा QR कोड स्कॅन करा

